

Om upphävandet av lagen om arbetet i bagerier och lite också om allmänt bindande verkan

Lagen om arbetet i bagerier ska upphävas 1.3.2025. Så är det inskrivet i statsminister Petteri Orpos regeringsprogram. Det känns bra att lagen äntligen upphävs, även om upphävandet innebär nya utmaningar för bageribranschen. Lagen om arbetet i bagerier i sin nuvarande form är en skamfläck i vår arbetslagstiftning. I lagen om arbetet i bagerier saknas helt lagens tillämpningsområde. Det har alltså inte funnits någon bestämmelse i lagen om vem eller vilka som ska följa lagen och/eller på vilka lagen ska tillämpas. Men ändå har många stora bagerier följt den. Man kan väl fråga sig om bageriföretagen har följt lagen enbart på grund av lagens namn, sin okunskap eller på grund av rädsla för fackföreningsrörelsen?

Otydligheten i lagen om arbetet i bagerier har inte varit ett problem för bageribranschen, eftersom små och medelstora bagerier har betalat 100 % nattarbetstillägg på det sätt som förutsätts i kollektivavtalet för bageriarbetstagare, inte på grundval av lagen om arbetet i bagerier. Och stora bagerier där man utför treskiftsarbete (delvis även tvåskiftsarbete) har samtyckt till att följa lagen om arbetet i bagerier och har betalat 100 % nattarbetstillägg på grundval av denna lag, även om det i och med att lagens tillämpningsområde saknas, inte på många år nödvändigtvis längre har funnits någon lagstadgad skyldighet till detta.

Positivt i upphävandet av lagen om arbetet i bagerier är också att arbetsmarknadsparterna ETL och SEL tvingas tänka om vad gäller kollektivavtalet för bageriarbetstagare och dess innehåll. Det finns inte längre någon vag speciallagstiftning som endast riktar sig till en bransch, så avtalsförhandlingarna förs i fortsättningen på samma sätt som inom alla andra industribranscher.

Det är viktigt att beakta att avtalsperioden för det styvaste kollektivavtalet i världen upphör 31.1.2025, det vill säga innan upphävandet av lagen om arbetet i bagerier träder i kraft 1.3.2025. Under den kommande kollektivavtalsomgången förhandlar och beslutar förhandlingsparterna ETL och SEL om hur upphävandet av lagen om arbetet i bagerier ska beaktas i kollektivavtalets innehåll. Parterna kan till exempel besluta att nattlägget på 100 % helt ska tas bort också från kollektivavtalet eller att tillägget på 100 % i fortsättningen ska gälla på lika villkor för alla som omfattas av kollektivavtalet, oavsett arbetstidsform. Tiden kommer att visa vilket slutresultat parterna når efter förhandlingarna. Det är emellertid uppenbart att situationen inte kan förbli densamma, utan att olika förändringar oundvikligen kommer att införas i kollektivavtalet för bageribranschen.

Under året har fackföreningsrörelsen kommunicerat till allmänheten och riksdagsledamöterna att lagen om arbetet i bagerier inte bör upphävas särskilt på grund av att kollektivavtalet för bageribranschen kan upphöra att vara allmänt bindande i och med att lagen upphävs. De två sakerna har dock inget direkt med varandra att göra. Men eftersom fackföreningsrörelsen felaktigt och tendentiöst påstår något annat, följer nedan några av mina åsikter om allmänt bindande verkan.

Kollektivavtalssystemet med allmänt bindande verkan har en

bra grundtanke. Utgångspunkten för systemet är att företag som tillverkar liknande produkter följer samma kollektivavtal och därmed verkar enligt samma spelregler. Denna fina princip och verkligheten möts dock inte. Bageribranschen är ett bra exempel på detta. Många hundra finländska bagerier och konditorier följer kollektivavtalet för bageriarbetstagare med stöd av allmänt bindande verkan. Men bageri- och konditoriprodukter tillverkas i Finland också i enlighet med arbetsvillkoren i många andra kollektivavtal, såsom till exempel villkoren i kollektivavtalet för hotell- och

restaurangbranschen, handeln, köttbranschen och för s.k. baslivsmedel. Dessa avtal innehåller betydligt flexibla arbetstidsbestämmelser än kollektivavtalet för bageriarbetstagare. På grund av detta har även många bageri- och konditoriföretag, när de har haft möjlighet till det, övergått till att följa något av ovan nämnda kollektivavtal.

Min uppfattning är att företagen bör följa det kollektivavtal som ingåtts av ETL och SEL för bageriarbetstagare, antingen som medlem i ETL eller genom allmänt bindande verkan, om kollektivavtalet till sitt innehåll med hänsyn till helheten är rimligt för alla parter. Denna helhetsjämförelse påverkas också av de konkurrerande branschernas kollektivavtal och deras innehåll. Men om man inom livsmedelsbranschen "blir kvar i det förflutna" och bageribranschens kollektivavtalslösning endast görs med tanke på stora företag och deras anställda, kan avskaffandet av allmänt bindande verkan vara det enda alternativet med vilket man kan försöka bromsa koncentrationen av företagsverksamheten och att mindre företag försvinner från marknaden.*

Det är emellertid klart att avskaffandet av allmänt bindande verkan skulle orsaka en förvirrande situation i bageribranschen, då endast en del av företagen inom bageribranschen skulle vara skyldiga att följa bestämmelserna i kollektivavtalet. SEL skulle börja pressa små och medelstora företag att ansluta sig till arbetsgivarförbundet eller ingå olika tilläggsavtal med SEL för att kollektivavtalet ska "återgå" till att vara allmänt bindande. En sådan situation finns säkert inte på många företags önskelista. Själv anser jag inte heller att detta är värt att sträva efter, åtminstone inte i första hand.

Man får bara hoppas att ETL:s och SEL:s förhandlare under den kommande förhandlingsomgången förstår att ingå ett kollektivavtal där även små och medelstora företags behov beaktas. Det är hela den mångsidiga och mångfaldiga bageri- och konditoribranschens gemensamma intresse. Då förblir också kollektivavtalet "helt av sig självt" allmänt bindande, utan särskilt stöd från enskilda företag, staten eller nämnden för fastställande av allmänt bindande verkan.

Mika Väyrynen

*Att koncentrera företagsverksamheten i händerna på några få stora företag skulle säkerställa allmänt bindande verkan. Den övriga livsmedelsindustrin är ett bra exempel på detta. Men att koncentrera företagsverksamheten är inte i företagarnas, arbetstagarnas eller samhällets intresse.